

ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΣΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ

Supported by

Partners

genium

UNIVERSITY OF BIRMINGHAM

Το έργο αυτό χρηματοδοτήθηκε με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το έγγραφο αυτό αντικατοπτρίζει μόνο τις απόψεις των μελών της του προγράμματος «Πρωθώντας την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό» και η Επιτροπή δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό.

Περιεχόμενα

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Erasmus Plus με μια ματιά	3
Εισαγωγή	5
Χρήση των Προτύπων Καλής Πρακτικής	6
Αξιολόγηση της Εφαρμογής των Προτύπων Καλής Πρακτικής	8
Επόμενα βήματα μετά την συμπλήρωση των Προτύπων Καλής Πρακτικής	10
ΤΟΜΕΙΣ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ:	11
❖ Κατανοώντας το Παιδί	11
❖ Επενδύοντας στις Σχέσεις	15
❖ Εκπαιδευτικές Πρακτικές	19
❖ Διαμόρφωση Υποστηρικτικού Περιβάλλοντος	23
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	27
1: ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ	27
2 : ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ;	31
3 : ΓΙΑΤΙ ΧΡΕΙΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΑ ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΛΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΦΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ;	33
4 : ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΑΥΤΙΣΜΟΣ;	34
5: ΓΙΑΤΙ ΠΡΟΤΕΙΝΕΤΑΙ Η ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΟΡΟΥ «ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ» ΑΝΤΙ ΓΙΑ «ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ» Η' «ΑΝΑΠΗΡΙΑ», ΟΤΑΝ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ;	37
6: ΠΟΣΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑΡΑ ΑΤΟΜΑ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟ ΦΑΣΜΑ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ;	38
7: ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ & ΣΥΝΟΔΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	39
8: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΟΝ ΑΥΤΙΣΜΟ	40
9: Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΟΥ ΑΥΤΙΣΜΟΥ	41
10: ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	42

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Erasmus+ με μια ματιά

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Erasmus Plus «**Πρωθώντας την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό: Ενίσχυση της κατανόησης, των γνώσεων και των δεξιοτήτων Εκπαιδευτικών και άλλων Επαγγελματιών σε Αγγλία, Ελλάδα και Ιταλία**» είχε ως κύριο στόχο τη δημιουργία προγραμμάτων κατάρτισης για Εκπαιδευτικούς, Διευθυντές και Ειδικούς όπως επίσης και τη δημιουργία κατευθυντήριων οδηγιών για τα σχολεία που θα επιτρέψει τη βελτίωση της σχολικής ένταξης των μαθητών στο φάσμα του αυτισμού στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα αυτό διήρκησε τρία χρόνια και ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2017. Συμμετείχαν συνολικά έξι φορείς από τρεις διαφορετικές χώρες (Ελλάδα, Ιταλία και Αγγλία), ανάμεσά τους και το «Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη».

Κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους, πραγματοποιήθηκε έρευνα, αντικείμενο της οποίας ήταν να καταγραφούν οι πολιτικές πρακτικές που ισχύουν σήμερα στην εκπαίδευση σχετικά με την Ειδική Αγωγή και να διερευνηθούν οι στάσεις των Επαγγελματιών και Εκπαιδευτικών σχετικά με την ένταξη των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια αλλά και δεδομένα που συλλέχθηκαν από συνεντεύξεις και ομάδες εστίασης.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας, φάνηκε πως οι εκπαιδευτικές πρακτικές που ακολουθούνται στις τάξεις των σχολείων Γενικής Εκπαίδευσης δεν είναι κατάλληλες για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Επισημαίνονται συχνά τόσο στη βιβλιογραφία όσο και από τους ίδιους τους Εκπαιδευτικούς οι δυσκολίες με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι στην καθημερινή τους πρακτική: αναφέρουν υπερπλήρεις αίθουσες διδασκαλίας, ανεπαρκή υλικοτεχνική υποδομή, έλλειψη ενός ευέλικτου ωραρίου με αποτέλεσμα να συναντούν πραγματικές δυσκολίες στην εφαρμογή ουσιαστικών πρακτικών ένταξης.

Σχετικά με τις στάσεις και τα συναισθήματα των Εκπαιδευτικών, φάνηκε πως υπάρχει αμφιθυμία για το τι θεωρούν πως είναι προτιμότερο για ένα παιδί στο φάσμα του αυτισμού- να παραμείνει στο σχολείο Γενικής Εκπαίδευσης ή να παρακολουθήσει Τμήμα Ένταξης ή Ειδικό Σχολείο. Τέλος, φάνηκε πως οι Επαγγελματίες οι οποίοι είχαν λάβει προηγουμένως εκπαίδευση σχετική με τον αυτισμό, εκδήλωναν λιγότερο άγχος στην πρακτική τους σε σύγκριση με εκείνους που δεν είχαν λάβει καμία εκπαίδευση.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας αναδύθηκε η ανάγκη ευαισθητοποίησης και εκπαίδευσης τόσο των Εκπαιδευτικών όσο και των Ειδικών σχετικά με τον αυτισμό- μίας εκπαίδευσης προσαρμοσμένης με τρόπο τέτοιο, ώστε να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των Εκπαιδευτικών/Ειδικών προσφέροντας ευέλικτες στρατηγικές και εφαρμόσιμες πρακτικές οι οποίες να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το σύνολο του προσωπικού του σχολείου/πλαισίου. Για να επιτευχθεί η ένταξη του παιδιού στο φάσμα του αυτισμού στο σχολείο Γενικής Εκπαίδευσης χρειάζεται να δημιουργηθεί μία γέφυρα μεταξύ της κατάρτισης και της συνεργασίας, μεταξύ της θεωρίας και της πράξης, μεταξύ της έρευνας και της δράσης. Με αυτό το σκεπτικό δημιουργήθηκαν τα παρακάτω επίπεδα εκπαίδευσης, κοινά και στις τρεις χώρες με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες, να γεφυρώσουν το χάσμα και να βελτιώσουν τις δεξιότητες και την αυτοπεποίθηση όλων των Εκπαιδευτικών και Επαγγελματιών που ασχολούνται όχι μόνο με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού αλλά και με όλα τα παιδιά.

Η εκπαίδευση περιλαμβάνει τρία διαφορετικά επίπεδα:

Το «Επίπεδο 1- Κατανοώντας τον αυτισμό» το οποίο απευθύνεται σε όλο το προσωπικό του σχολείου: Εκπαιδευτικούς, Διευθυντές, Βοηθητικό Προσωπικό κτλ., καθώς και σε απόφοιτους σχολών Ειδικής Αγωγής (πχ. ΤΕΙ Λογοθεραπείας, Εργοθεραπείας).

Το «Επίπεδο 2- Προχωρημένο Επίπεδο Επιμόρφωσης», το οποίο απευθύνεται σε Εκπαιδευτικούς (Γενικής και Ειδικής Εκπαίδευσης) που έχουν στην τάξη τους παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, και σε Ειδικούς Ψυχικής Υγείας που επιθυμούν να εμβαθύνουν σε γνώσεις, δεξιότητες και τεχνικές σύμφωνα με τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής και την εφαρμογή τους στην εκπαιδευτική πράξη.

Το «Επίπεδο 3- Προχωρημένο Επίπεδο Επιμόρφωσης» το οποίο απευθύνεται σε α) σχολεία και δομές ψυχικής υγείας και β) Διευθυντές, Σχολικούς Συμβούλους και Ειδικούς Ψυχικής Υγείας.

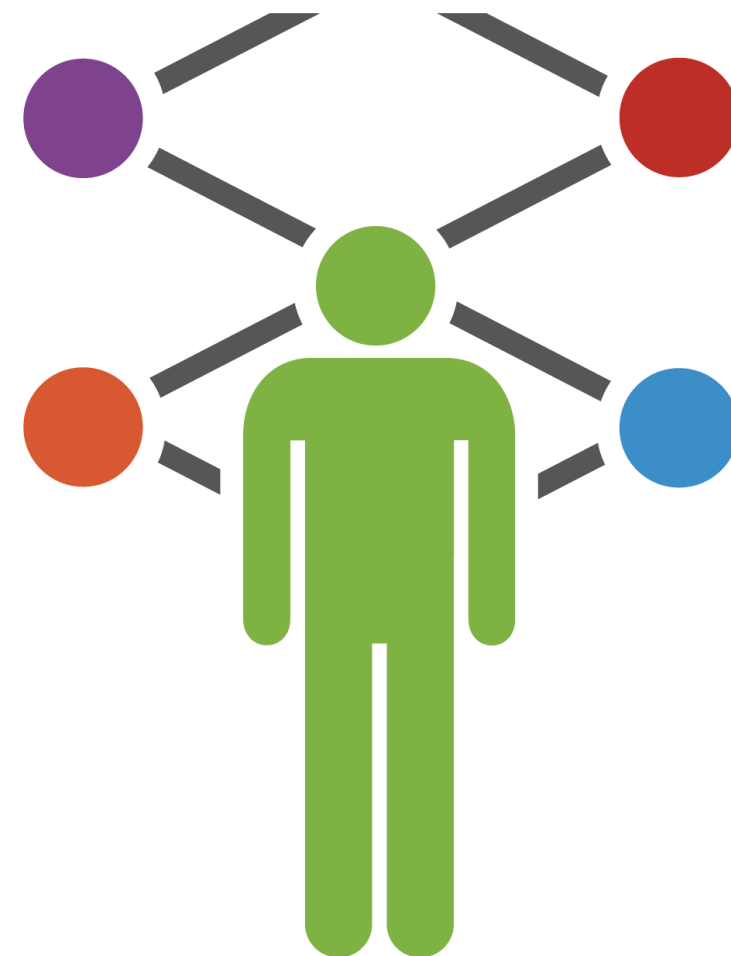
Περισσότερες πληροφορίες για τα επίπεδα εκπαίδευσης, τη φιλοσοφία του προγράμματος αλλά και πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό μπορείτε να βρείτε και στην ιστοσελίδα: www.transformautismeducation.org

Εισαγωγή

Τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής για τα σχολεία/πλαίσια καθορίζουν τους βασικούς παράγοντες της καλής πρακτικής για την εκπαίδευση των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού. Τα Πρότυπα αυτά επιτρέπουν σε ολόκληρο το σχολείο ή και σε άλλο εκπαιδευτικό/θεραπευτικό πλαίσιο να προσδιορίσει καλύτερα τις ανάγκες των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού και να αναπτύξει καλές πρακτικές για ολόκληρη τη σχολική κοινότητα και τα πλαίσια.

Είναι σχεδιασμένα για να χρησιμοποιηθούν ως ένα εξελίξιμο εργαλείο (αυτο)αξιολόγησης που θα βοηθήσει το σχολείο/πλαίσιο να εστιάσει στις πτυχές εκείνες της συνολικής πρακτικής που επιδέχονται περαιτέρω ανάπτυξη. Επιτρέπουν στο σχολείο/πλαίσιο να αξιολογήσει την συνολική πρακτική και υποστήριξη που παρέχει στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, βασισμένοι σε ένα σύνολο οδηγιών που επισημαίνουν τη βέλτιστη πρακτική που αναγνωρίζεται και εκτιμάται από τα άτομα στο φάσμα του αυτισμού, τις οικογένειές τους και τους επαγγελματίες.

Ένα ξεχωριστό έγγραφο, οι Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό παρέχει μια σαφή δομή πάνω στην οποία το προσωπικό του σχολείου/πλαισίου μπορεί να αναλογιστεί και να αξιολογήσει τις πρακτικές που εφαρμόζει. Σκοπός τους είναι η στοχευμένη καθοδήγηση που θα βοηθήσει την αξιολόγηση των σχολείων/πλαισίων, την ανάπτυξη των ικανοτήτων του προσωπικού και τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που απευθύνονται σε παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού.

Τα Πρότυπα επικεντρώνονται στην συνολική υποστήριξη και πρακτική που είναι απαραίτητη στα σχολεία και σε άλλα εκπαιδευτικά/θεραπευτικά πλαίσια προκειμένου να εργαστούν αποτελεσματικά με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.

Χρήση των Προτύπων Καλής Πρακτικής

Τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής στον Αυτισμό απευθύνονται σε όλα τα σχολεία και εκπαιδευτικά/θεραπευτικά πλαίσια για παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού ηλικίας 5 έως και 16 ετών. Απευθύνονται σε Γενικά και Ειδικά σχολεία Προσχολικής, Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, Ειδικές Μονάδες Αυτισμού, Κέντρα Ημέρας, Ψυχοπαιδαγωγικά Κέντρα και άλλους φορείς ψυχικής υγείας.

Για τους Εκπαιδευτικούς στα Γενικά και Ειδικά Σχολεία και για άλλους Επαγγελματίες, η εργασία πάνω σε αυτά τα Πρότυπα μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία συνεργασίας και με άλλα σχολεία ή πλαίσια (π.χ. ΚΕΔΔΥ), με επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων, με γονείς, ενήλικες στο φάσμα του αυτισμού, ιδιωτικά κέντρα ή άλλους φορείς που ασχολούνται με τον αυτισμό, όπως επίσης μπορεί να συνδεθεί άμεσα με τις ανάγκες επιμόρφωσης, καθοδήγησης ή συμβουλευτικής.

Τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής μπορεί να συμπληρωθούν από ένα μεμονωμένο μέλος, μια μικρή ομάδα ή και από όλο το προσωπικό του σχολείου/πλαισίου από κοινού. Διαφορετικά, μπορεί να συμπληρωθούν και από έναν εξωτερικό συνεργάτη (π.χ. Σχολικό Ψυχολόγο, ΚΕΔΔΥ). Τα Πρότυπα θα μπορούσαν επίσης να σχολιαστούν και από ομάδα παιδιών ή ενηλίκων στο φάσμα του αυτισμού ή/και από τους γονείς και οι παρατηρήσεις τους να ληφθούν υπόψη από την εκάστοτε διοίκηση του σχολείου ή του πλαισίου.

Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προτείνεται να οριστεί μία ομάδα δράσης η οποία στην αρχή της σχολικής χρονιάς θα συμπληρώσει τον παραπάνω οδηγό. Αυτό θα βοηθήσει ώστε να σας δώσει μία συνολική εικόνα ως προς το ποια κριτήρια πληρούνται και σε ποιο βαθμό σχετικά με την ένταξη των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού στο πλαίσιό σας. Στη συνέχεια, επιλέγετε 4-5 κριτήρια από κάθε έναν από τους 4 τομείς τα οποία θεωρείτε εσείς ότι θα μπορούσαν να αποτελέσουν τους στόχους της χρονιάς. Στο τέλος της σχολικής χρονιάς συμπληρώνεται ξανά ο οδηγός από την ομάδα δράσης όπου φαίνεται ποιοι από τους στόχους επετεύχθησαν και σε ποιο βαθμό, όπως επίσης και ποιες αλλαγές παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Για περισσότερες πληροφορίες ή υποστήριξη σχετικά με τη συμπλήρωση, μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μας στο tae.greece@gmail.com

Η χρήση των Προτύπων φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική, όταν σε αυτήν εμπλέκονται πρόσωπα από τη διοίκηση του σχολείου/πλαισίου.

Χρήση των Προτύπων Καλής Πρακτικής

Τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής χωρίζονται σε τέσσερις, κύριες θεματικές ενότητες, οι οποίες είναι σύμφωνες με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό και το πρόγραμμα επιμόρφωσης της Καλής Πρακτικής στον Αυτισμό.

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ
ΤΟ ΠΑΙΔΙ

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ
ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

- 1. ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ (ΚΠ)** (Πώς να ανιχνεύσετε και να κατανοήσετε τα δυνατά σημεία και τις ανάγκες).
- 2. ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ (ΕΣ)** (Πώς να χτίσετε σχέσεις με το προσωπικό, τους γονείς/κηδεμόνες και τους συνομηλίκους).
- 3. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ (ΕΠ)** (Πώς να κάνετε προσαρμογές στον τρόπο με τον οποίο τα μαθήματα και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες παρουσιάζονται και να τροποποιήσετε το πρόγραμμα σπουδών).
- 4. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΔΠ)** (Πώς να δημιουργήσετε ένα καλό περιβάλλον μάθησης για τους μαθητές στο φάσμα του αυτισμού).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΥΛΙΚΟ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΛΗΣ
ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ

Κάθε οδηγία παραπέμπει σε σχετικό εκπαιδευτικό υλικό που τις συνοδεύει αλλά και στο αντίστοιχο αρχείο για τις Κατευθυντήριες Οδηγίες της Καλής Πρακτικής στον Αυτισμό. Το υλικό περιλαμβάνει δημοσιευμένα άρθρα, οπτικο-ακουστικό υλικό και ένα εύρος αναφορών και οδηγιών σχετικά με τις Καλές Πρακτικές στον Αυτισμό που υποδεικνύουν με ποιο τρόπο το σχολείο/πλαίσιο μπορεί να τεκμηριώσει την εφαρμογή της πρακτικής του και να ενισχύσει τις γνώσεις και τις δεξιότητες των επαγγελματιών που εργάζονται σε αυτό. Για να δείτε το υλικό, αρκεί να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα <http://www.transformautismeducation.org/gr/resources/> και να κάνετε κλικ πάνω στον αντίστοιχο τομέα.

Αξιολόγηση της Εφαρμογής των Προτύπων

Για κάθε Πρότυπο, ο χρήστης μπορεί να αξιολογήσει τον βαθμό στον οποίο το Πρότυπο αυτό είναι εδραιωμένο μέσα στο σχολείο/πλαίσιο χρησιμοποιώντας την παρακάτω κλίμακα:

- Ακατάλληλο**
- Μη ανεπτυγμένο**
- Υπό ανάπτυξη**
- Εδραιωμένο**
- Ενισχυμένο**

Υπάρχουν 40 συνολικά Πρότυπα και είναι εξαιρετικά απίθανο ότι οποιοδήποτε πλαίσιο, Γενικό ή και Ειδικό σχολείο θα έχει όλα τα Πρότυπα αυτά καλά εδραιωμένα, δεδομένου ότι χρειάζεται χρόνος για το προσωπικό να τα συζητήσει και να τα αναπτύξει. Ο στόχος είναι με την πάροδο του χρόνου, ένα σχολείο ή ένα πλαίσιο να αυξήσει τον αριθμό των Προτύπων που αξιολογεί ως **εδραιωμένα** και **ενισχυμένα**. Η εργασία πάνω σε αυτά τα Πρότυπα θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο πλάνο βελτίωσης κάθε σχολείου/πλαισίου.

Επεξήγηση των κατηγοριών

Ακατάλληλο

Αυτή η κατηγορία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για δύο κύριους λόγους: Στα σχολεία ή πλαίσια, όπου υπάρχουν μόνο ένα ή δύο παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, ορισμένες πτυχές της πρακτικής μπορεί να μην είναι αναγκαίες για τα συγκεκριμένα παιδιά ή το προσωπικό μπορεί να θεωρεί ότι εστιάζοντας σε αυτό τον τομέα μπορεί να είναι μια πηγή δυσφορίας και άγχους για τα παιδιά αυτά. Όταν είναι επιλεγμένο αυτό το κουτάκι, το προσωπικό χρειάζεται να παρέχει μια συλλογιστική που υποστηρίζει αυτή την απόφαση.

Μη ανεπτυγμένο

Θα πρέπει να αναπτυχθούν οι πρακτικές στον τομέα αυτό.

Υπό Ανάπτυξη

Το προσωπικό έχει ήδη ξεκινήσει να εργάζεται πάνω στην εφαρμογή αυτού του Προτύπου.

Εδραιωμένο

Η πρακτική αυτή είναι καλά εδραιωμένη και εφαρμόζεται σε όλο το σχολείο/πλαίσιο.

Ενισχυμένο

Η πρακτική αυτή είναι καλά εδραιωμένη σε όλο το σχολείο/πλαίσιο και μοιράζεται και με άλλα σχολεία/πλαίσια.

Προκειμένου να αποφασίσει τον βαθμό στον οποίο ικανοποιούνται οι απαιτήσεις ενός Προτύπου, το προσωπικό πρέπει να μπορεί να τεκμηριώσει την εφαρμογή της πρακτικής του πάνω στα Πρότυπα με κάποιον από τους παρακάτω τρόπους:

(Ε) Έγγραφο/Τεκμήριο, όπως ένα έγγραφο κανονισμού, γραπτές αναφορές από τους μαθητές, το προσωπικό ή τους γονείς/κηδεμόνες, αρχεία από τις επιμορφώσεις, αποφάσεις συλλόγου διδασκόντων.

(Π) Παρατήρηση, φυσική παρατήρηση μέσα στο σχολείο ή το πλαίσιο.

(Μ) Μαρτυρίες, όπου το προσωπικό, γονείς/κηδεμόνες και μαθητές εκφράζουν τις απόψεις τους για τους κανονισμούς, τη διαδικασία και τη φιλοσοφία που υπάρχει μέσα στο δικό τους πλαίσιο.

Μπορείτε να ζητήσετε από έναν εξωτερικό συνεργάτη να αξιολογήσει μερικά από τα Πρότυπα, ώστε να έχετε μια πιο ανεξάρτητη και αντικειμενική άποψη. Τα Πρότυπα πρέπει να χρησιμοποιούνται για να αξιολογήσουν την ανάπτυξη της πρακτικής όλου του σχολείου/πλαισίου. Δεν προορίζονται για την αξιολόγηση επιμέρους δεξιοτήτων και γνώσεων του προσωπικού (οι Κατευθυντήριες Οδηγίες Καλής Πρακτικής μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό αυτό).

Επόμενα βήματα μετά την ολοκλήρωση των Προτύπων Καλής Πρακτικής

Το προσωπικό θα μπορούσε να συζητήσει και να αποφασίσει ποια Πρότυπα είναι:

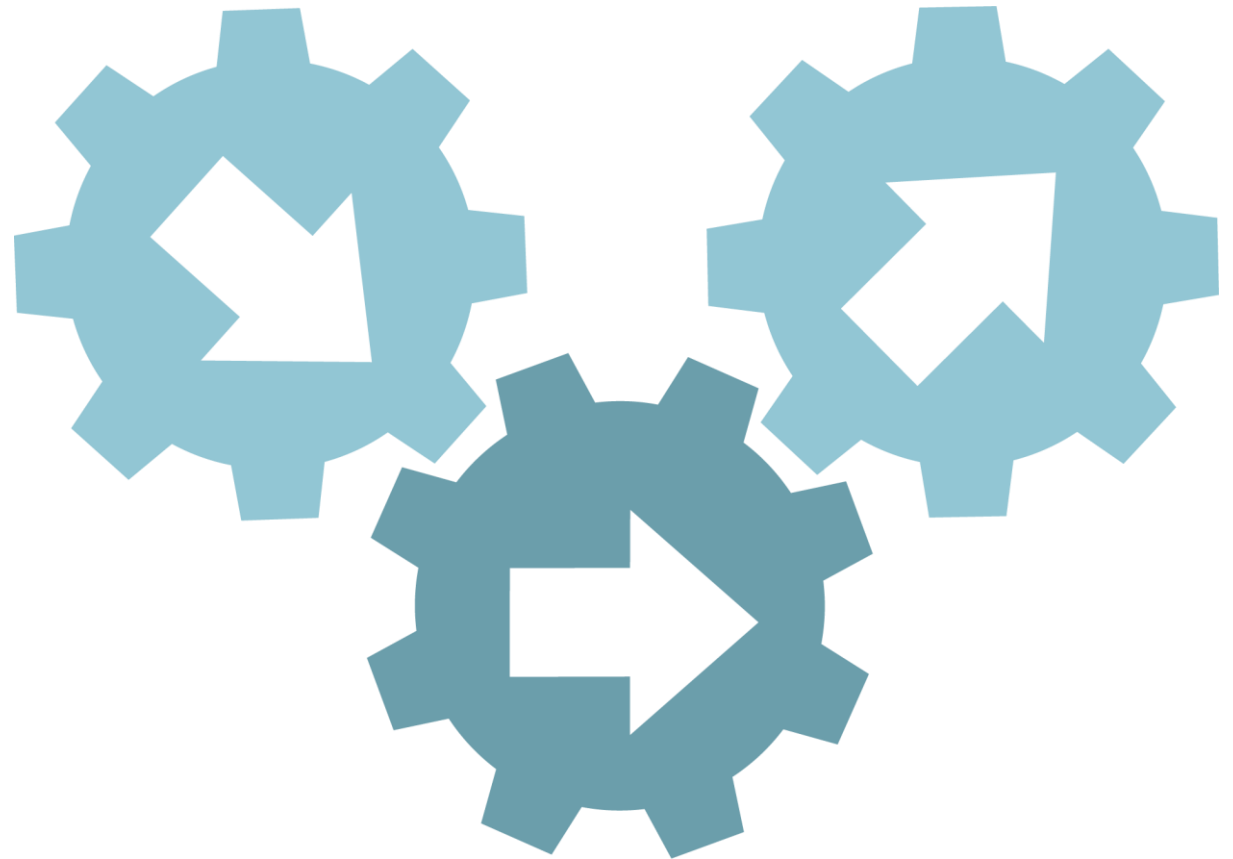
- Καλά εδραιωμένα, αλλά απαιτούν τακτική αναθεώρηση
- Δεν είναι ακόμη εδραιωμένα

Θα μπορούσε να δώσει προτεραιότητα στα μη εδραιωμένα Πρότυπα, αυτά δηλαδή που οι αλλαγές στην εφαρμογή τους θα μπορούσαν να προσφέρουν το μεγαλύτερο όφελος στους μαθητές στο φάσμα του αυτισμού. Κάτω από κάθε ένα από τα Πρότυπα υπάρχει ένα κουτάκι που επιτρέπει στο προσωπικό να εισάγει το επίπεδο προτεραιότητας για την πρακτική, με βάση τις ανάγκες του τρέχοντος πληθυσμού των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού και την τρέχουσα αξιολόγηση του Προτύπου, ως εξής:

Υ: Υψηλή

M: Μέση

X: Χαμηλή

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

<p>1. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε λαμβάνει πληροφορίες τόσο από το ίδιο το παιδί, όσο και από τους γονείς και τους Ειδικούς/Εκπαιδευτικούς που δουλεύουν μαζί του σχετικά με τις δυνατότητές του, τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες και την συναισθηματική του ευεξία, ώστε να μπορούν να το κινητοποιήσουν και να το ενθαρρύνουν με ουσιαστικό τρόπο. Τα περισσότερα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού διαθέτουν μία εξατομικευμένη καρτέλα με το προσωπικό τους προφίλ, όπου αναγράφονται όλες αυτές οι πληροφορίες.</p>	<p>2. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε αναγνωρίζει την ευαλωτότητα που εμφανίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού και τα προστατεύει από περιστατικά κακοπροαίρετου πειράγματος και εκφοβισμού (συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτυακού εκφοβισμού).</p>	<p>3. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε κατανοεί πως τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μπορεί να έχουν επιπρόσθετες δυσκολίες (δυσλεξία, δυσαριθμησία και άλλες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα όρασης και ακοής, δυσπραξία, ΔΕΠ/Υ, ΙΔΨ, δυσκολίες στην επικοινωνία και κατανόηση, Σύνδρομο Tourette κ.α.). Το προσωπικό γνωρίζει πού μπορεί να απευθυνθεί για να ζητήσει υποστήριξη και καθοδήγηση.</p>	<p>4. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε αναγνωρίζει την ευαλωτότητα που εμφανίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού απέναντι στο άγχος και την κατάθλιψη και τα προστατεύει αναγνωρίζοντας εγκαίρως και προλαμβάνοντας τις ανάγκες τους.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΒΔ2/ΠΔ2 ΕΣ: ΒΔ2,6 ΕΠ: ΒΔ1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.3, 1.6, 1.10, 1.11, 1.12, 2.13, 2.14</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΒΔ4,7 ΕΣ: ΒΔ4,5/ΠΔ4, ΔΠ: ΒΔ7 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.2, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΒΔ 5,6/ΠΔ:3 ΕΣ: ΒΔ8/ΠΔ5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.10, 2.17</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΒΔ4,5 ΔΠ: ΒΔ7 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.10, 1.18, 4.18</p>

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

<p>5. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε θεωρεί σημαντική τη γνώση του αυτισμού, αναγνωρίζοντας ότι αποτελεί τη βάση για την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς αλλά και της επίδοσης του παιδιού.</p>	<p>6. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε αναγνωρίζει ότι παρεμβάσεις για τα προβλήματα συμπεριφοράς που κάνουν χρήση σωματικού περιορισμού κινήσεων, καθήλωση ή κατά μέτωπο αντιμετώπιση, δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Το προσωπικό είναι ενήμερο γι' αυτό και γνωρίζει τους κατάλληλους τρόπους διαχείρισης.</p>	<p>7. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε διδάσκει και υποστηρίζει τα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού στο να αναπτύξουν και να χρησιμοποιήσουν έναν αποτελεσματικό τρόπο επικοινωνίας.</p>	<p>8. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε προσφέρει δυνατότητες στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να έρθουν σε επαφή με άλλα άτομα που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού για να μοιραστούν ενδιαφέροντα και εμπειρίες.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέτρια ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΒΔ1,8/ΠΔ1 ΕΣ: ΠΔ6, ΔΠ: ΠΔ2,5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.5, 1.11, 1.15, 1.17, 3.3, 3.10</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΠΔ4, ΕΠ: ΠΔ4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.10, 1.17</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ: ΒΔ1, ΕΠ: ΒΔ4, ΔΠ: ΒΔ3,5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.19, 1.20, 4.11</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΠΔ5,6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.10</p>

ΚΑΤΑΝΟΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

9. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε κατανοεί τις αλλαγές που προκύπτουν από την μετάβαση στην εφηβεία (συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικότητας) και υποστηρίζει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού διαθέτοντας μία προοπτική δια βίου εκπαίδευσης, ως την ενηλικίωση.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέτρια
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΚΠ: ΠΔ1
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 1.1, 1.10, 1.21

10. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε προσφέρει καθοδήγηση και συμβουλευτική στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού τόσο για θέματα που αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και για θέματα που αφορούν τη ζωή τους στο σχολείο γενικότερα.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέτρια
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΚΠ: ΠΔ1 **ΕΣ:** ΒΔ4/ΠΔ4, **ΕΠ:** ΒΔ3,10
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 1.1, 1.4, 1.10, 1.21

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

<p>1. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε ενθαρρύνει την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ του προσωπικού και των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού, κατανοώντας πως αυτό αποτελεί τη βάση για την αμοιβαία κατανόηση και την υποστήριξη τόσο για την μαθησιακή διαδικασία όσο και για την συναισθηματική ευεξία των παιδιών.</p>	<p>2. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε κατανοεί πως για να επενδύσει στις σχέσεις χρειάζεται να ακούσει και να ανταλλάξει πληροφορίες τόσο με τα ίδια τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού όσο και με τους γονείς/φροντιστές και τους Ειδικούς/Εκπαιδευτικούς. Αυτό θα βοηθήσει την οικογένεια να νιώσει ασφάλεια και να εμπιστευτεί το προσωπικό.</p>	<p>3. Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε υπάρχει ένα πρόσωπο αναφοράς που ανήκει στο Εκπαιδευτικό Προσωπικό ή κάποιος Ειδικός, ο οποίος γνωρίζει τον αυτισμό αλλά και τα συγκεκριμένα παιδιά.</p>	<p>4. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε γνωρίζει πού μπορεί να παραπέμψει για διάγνωση ένα παιδί που μπορεί να ανήκει στο φάσμα του αυτισμού.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΒΔ2, ΕΠ: ΒΔ1/ΠΔ1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.1</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΒΔ1,2,6,7, ΚΠ: ΠΔ2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΒΔ8 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΠΔ2,5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.16, 2.17</p>

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

<p>5. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, διατηρεί επικοινωνία με άλλους φορείς και είναι «ανοιχτό» στο να μοιραστεί τις γνώσεις του με άλλους επαγγελματίες.</p>	<p>6. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, γνωρίζει πώς να έρθει σε επαφή με φορείς ψυχικής υγείας, κοινωνικές υπηρεσίες, εθελοντές αλλά και ιδιωτικούς φορείς και να συνεργαστεί αποτελεσματικά μαζί τους.</p>	<p>7. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προσφέρει εκπαίδευση για τον αυτισμό σε διαφορετικά επίπεδα για όλο το διδακτικό και βοηθητικό προσωπικό (οδηγούς, συνοδούς κ.α.) και διαθέτει σύστημα, όπου ενημερώνει το προσωπικό για τις ανάγκες των παιδιών με αυτισμό καθώς και για τους φορείς, όπου μπορούν να βρουν περισσότερες πληροφορίες και υποστήριξη.</p>	<p>8. Το πλαίσιο, στο οποίο εργάζεστε, ενθαρρύνει γονείς αλλά και άλλα άτομα στο φάσμα του αυτισμού να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις, όπου μπορούν να μοιραστούν γνώσεις και εμπειρίες.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΒΔ7/ΠΔ2,5,6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.7</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΒΔ7/ΠΔ2,5,6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.16, 2.17</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ:ΒΔ8/ΠΔ2,5, ΕΠ:ΠΔ2, ΔΠ: ΠΔ2,4,5 ΚΠ: ΒΔ1/ΠΔ1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.18, 2.19, 2.20, 3.3, 3.10</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΒΔ8/ΠΔ5,6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ</p>

ΕΠΕΝΔΥΟΝΤΑΣ ΣΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

9. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε προσφέρει ευκαιρίες και υποστήριξη στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, ώστε να αναπτύξουν σχέσεις με συνομηλίκους στον βαθμό που αρμόζει στις ανάγκες τους.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
 ΕΣ: ΒΔ4/ΠΔ4, ΕΠ: ΒΔ3,10
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 2.9, 2.10, 2.11, 3.2, 4.9

10. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε διαθέτει συγκεκριμένους κανόνες για το τι είναι αποδεκτό και τι αναμένεται από τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται με συνέπεια (με εξαίρεση τις περιπτώσεις παιδιών για τις οποίες κρίνεται πως αυτό θα επιτείνει το στρες που βιώνουν).

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
 ΕΣ: ΒΔ3, ΔΠ: ΒΔ2,7
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 2.12, 2.15, 3.29, 3.30, 3.31, 3.36, 3.38

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

<p>1. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε παρέχει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δεν απευθύνεται μόνο στις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού (λαμβάνοντας υπόψη τις προτιμώμενες μεθόδους μάθησης και το ανομοιογενές μαθησιακό προφίλ) αλλά και στην κοινωνική και συναισθηματική ευεξία καθώς και στις επικοινωνιακές ανάγκες και δεξιότητες διαβίωσης.</p>	<p>2. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε παρέχει οπτικά βοηθήματα, ώστε να διασφαλιστεί ότι η σειρά των καθημερινών δραστηριοτήτων είναι κατανοητή και προβλέψιμη.</p>	<p>3. Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε οι δραστηριότητες είναι καλά οργανωμένες, δομημένες και προσχεδιασμένες, ώστε να διασφαλίζεται, όπου αυτό είναι δυνατό, ότι τόσο το παιδί όσο και ο γονέας/φροντιστής έχουν ενημερωθεί εγκαίρως για αλλαγές που προκύπτουν στην οικεία ρουτίνα, με τρόπο κατανοητό και βοηθητικό για το παιδί στο φάσμα του αυτισμού και την οικογένειά του.</p>	<p>4. Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε παρέχεται ισότιμη πρόσβαση των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού σε δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου του διευρυμένου προγράμματος σπουδών και των εξαιρέσεων/παροχών σε εξετάσεις, όπου κρίνεται κατάλληλο.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ1,2,3,10/ΠΔ 2, ΕΣ: ΒΔ4/ΠΔ4 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.1, 1.10, 1.19, 1.21, 3.3, 3.5, 3.6, 3.8, 3.9, 3.10, 3.39</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ7,8/ ΠΔ2, ΔΠ: ΒΔ2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.26, 3.27, 4.5</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ5, 7 ΚΠ: ΒΔ4, ΔΠ: ΒΔ2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.27</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ2,5,8,9,10/ΠΔ6 ΔΠ: ΒΔ6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.3, 3.8–3.16, 3.19-3.24, 3.28, 3.38</p>

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

<p>5. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε φροντίζει για την εκπαίδευση του προσωπικού στη χρήση ποικίλων στρατηγικών επικοινωνίας, ώστε να διασφαλίζεται η αμφίδρομη επικοινωνία.</p>	<p>6. Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε συλλέγονται και επικαιροποιούνται τα αρχεία δεδομένων των παιδιών στα οποία αναγράφεται η πρόοδος στον κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα και στον τομέα της επικοινωνίας και της αυτονομίας (σε συνεργασία με τους γονείς/φροντιστές του παιδιού).</p>	<p>7. Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε αξιολογείται η διαδικασία και η ποιότητα της εμπειρίας της μάθησης (όχι μόνο το αποτέλεσμα τους βαθμολογικά) από την οπτική γωνία του παιδιού στο φάσμα του αυτισμού και λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις της ομαδικής δουλειάς και η δυσκολία που μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα.</p>	<p>8. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε επιδεικνύει ευελιξία όσον αφορά στην προσαρμογή δραστηριοτήτων, μαθημάτων, σχολικού προγράμματος, όπου κρίνεται απαραίτητο για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ4,7 ΔΠ: ΒΔ2,3,5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 1.19, 1.20, 3.3, 3.7, 3.25, 4.11</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΚΠ: ΠΔ2 ΕΣ: ΒΔ6,7 ΕΠ: ΠΔ3 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.8, 3.9, 3.10</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ: ΒΔ1/ΠΔ4 ΕΠ: ΒΔ1,10/ ΠΔ1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 2.13, 2.14, 3.3, 3.10</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ2,3,4,6,10/ΠΔ2,4 ΔΠ: ΠΔ1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.7, 3.9, 3.10, 3.19-3.28</p>

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

9. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε εμπλέκει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού (όπου αυτό είναι εφικτό) στη διαμόρφωση των μακροπρόθεσμων στόχων τους και το προσωπικό διατηρεί μία θετική και φιλόδοξη στάση απέναντί τους.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΕΣ: ΒΔ1 **ΕΠ:**ΒΔ1/ ΠΔ1
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 3.4

10. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε παρέχει ευκαιρίες στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να εξασκήσουν και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σε ποικιλία συνθηκών, καθώς και να αναπτύξουν ευελιξία εφαρμόζοντας προσχεδιασμένες αλλαγές στη ρουτίνα τους και εφαρμόζοντας τεχνικές επίλυσης προβλημάτων.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΕΠ:ΒΔ6,7,10/ ΠΔ5
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 3.8, 3.27, 4.7, 4.14

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

<p>1. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε διεξάγει αισθητηριακούς ελέγχους εντός και εκτός σχολείου/πλαισίου. Ο έλεγχος εξετάζει πιθανές αισθητηριακές προκλήσεις και προσδιορίζει ποια θα μπορούσε να είναι η διαχείριση αυτών.</p>	<p>2. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε συμβουλεύει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού πώς να περάσουν τον ελεύθερο χρόνο τους, όπως στο διάλειμμα και στην ώρα του φαγητού τόσο σε εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς χώρους. Τα στηρίζει κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων και παρέχει το κατάλληλο περιβάλλον για δομημένο παιχνίδι και ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με τους άλλους.</p>	<p>3. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε χρησιμοποιεί μια ποικιλία μέσων (απτικά, οπτικά, ακουστικά) για να βοηθήσει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να κατανοήσουν το περιβάλλον.</p>	<p>4. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε χρησιμοποιεί κατευθυντήριες γραμμές που ενθαρρύνουν το προσωπικό να διατηρήσει μια ήρεμη προσέγγιση, ενσυναισθητική και να δώσει στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού τον χρόνο να επεξεργαστούν και να ανταποκριθούν σε οδηγίες.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενισχυμένο ☐ Εδραιωμένο ☐ Υπό ανάπτυξη ☐ Μη ανεπτυγμένο ☐ Ακατάλληλο
<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή 	<p>Βαθμός Προτεραιότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Χαμηλή ☐ Μέση ☐ Υψηλή
<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΠ: ΒΔ1/ΠΔ1,3,6 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 4.1, 4.2, 4.6, 4.18</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣ: ΒΔ4,5/ΠΔ4 ΕΠ: ΒΔ3,10 ΔΠ: ΒΔ6,8 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.19, 3.20, 3.28, 3.35, 4.9, 4.13, 4.14</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΠ: ΒΔ4,5,7,8/ΠΔ2 ΔΠ: ΒΔ2,4,5 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ 3.25, 3.28, 3.34, 4.5, 4.8, 4.9</p>	<p>ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΔΠ: ΒΔ3/ΠΔ2 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ</p>

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

5. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε έχει ασφαλείς, σαφώς καθορισμένους και εξοπλισμένους χώρους, για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΔΠ: ΒΔ1,2,3/ΠΔ1
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 4.18

6. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε λαμβάνει υπόψη την επίδραση εξωτερικών περιβαλλοντικών παραγόντων, όταν χρειάζεται να ερμηνεύσει μία συμπεριφορά του παιδιού στο φάσμα του αυτισμού, η οποία προβληματίζει το προσωπικό.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΔΠ: ΒΔ1,4,7/ΠΔ3
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 4.1, 4.2, 4.6, 4.16

7. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε ελέγχει ανά τακτά χρονικά διαστήματα το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων του προσωπικού σχετικά με τον αυτισμό.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΕΠ: ΠΔ2 **ΔΠ:** ΠΔ1,2,4,5,6
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

8. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε προετοιμάζει το παιδί στο φάσμα του αυτισμού κατάλληλα και έγκαιρα για τις επικείμενες μεταβάσεις και κρατά ενημέρους τόσο το προσωπικό όσο και τους γονείς του παιδιού.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΕΠ: ΒΔ7, ΠΔ5
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 3.26, 3.27

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

9. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να διαμορφώσουν τους μακροπρόθεσμους στόχους τους. Όλο το προσωπικό έχει υψηλές προσδοκίες/φιλοδοξίες γι' αυτά τα παιδιά.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΕΣ: ΒΔ1 **ΕΠ:** ΠΔ1
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 3.4

10. Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε δημιουργεί χρόνο για το προσωπικό, ώστε να μπορεί να σκεφτεί, να συζητήσει και να αξιολογήσει την πρακτική του σε σχέση με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, όπως επίσης και το σκεπτικό που διαμορφώνει την πρακτική, ώστε να δημιουργηθεί ομοφωνία και συνοχή της πρακτικής σε όλο το πλαίσιο.

- Ενισχυμένο
- Εδραιωμένο
- Υπό ανάπτυξη
- Μη ανεπτυγμένο
- Ακατάλληλο

Βαθμός Προτεραιότητας

- Χαμηλή
- Μέση
- Υψηλή

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΕΣ: ΒΔ7/ΠΔ1,6 **ΕΠ:** ΠΔ2,4 **ΔΠ:** ΠΔ1,2,4
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
 2.7

ΠΡΟΤΥΠΟ

Αριθμοί Προτύπων με υψηλή προτεραιότητα	ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ (Συμπεριλαμβάνεται ποιος είναι υπεύθυνος για τη δράση)	Χρονοδιάγραμμα
<p>Κατανοώντας το Παιδί </p>		
<p>Επενδύοντας στις Σχέσεις </p>		
<p>Εκπαιδευτικές Πρακτικές </p>		
<p>Διαμόρφωση Υποστηρικτικού Περιβάλλοντος </p>		

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

	Κατανώντας το Παιδί Το πλαίσió σας:	Επενδύοντας στις σχέσεις Το πλαίσió σας:	Εκπαιδευτικές Πρακτικές Το πλαίσió σας:	Διαμόρφωση υποστηρικτικού περιβάλλοντος Το πλαίσió σας:
1	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, λαμβάνει πληροφορίες τόσο από το ίδιο το παιδί, όσο και από τους γονείς και τους Ειδικούς/ Εκπαιδευτικούς που δουλεύουν μαζί του σχετικά με τις δυνατότητές του, τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες και την συναισθηματική του ευεξία, ώστε να μπορούν να το κινητοποιήσουν και να το ενθαρρύνουν με ουσιαστικό τρόπο. Τα περισσότερα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού διαθέτουν μία εξατομικευμένη καρτέλα με το προσωπικό τους προφίλ.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, ενθαρρύνει την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ του προσωπικού και των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού, κατανώντας πως αυτό αποτελεί τη βάση για την αμοιβαία κατανόηση και την υποστήριξη τόσο για την μαθησιακή διαδικασία όσο και για την συναισθηματική ευεξία των παιδιών.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, παρέχει ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα που δεν απευθύνεται μόνο στις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού (λαμβάνοντας υπόψη τις προτιμώμενες μεθόδους μάθησης και το ανομοιογενές μαθησιακό προφίλ) αλλά και στην κοινωνική και συναισθηματική ευεξία καθώς και στις επικοινωνιακές ανάγκες και δεξιότητες διαβίωσης.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, διεξάγει αισθητηριακούς ελέγχους εντός και εκτός σχολείου/πλαισίου. Ο έλεγχος εξετάζει πιθανές αισθητηριακές προκλήσεις και προσδιορίζει ποια θα μπορούσε να είναι η διαχείριση αυτών.
2	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, αναγνωρίζει την ευαλωτότητα που εμφανίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού και τα προστατεύει από περιστατικά κακοπροαίρετου πειράγματος και εκφοβισμού (συμπεριλαμβανομένου και του διαδικτυακού εκφοβισμού).	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, κατανοεί πως για να επενδύσει στις σχέσεις χρειάζεται να ακούσει και να ανταλλάξει πληροφορίες τόσο με τα ίδια τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού όσο και με τους γονείς/φροντιστές και τους Ειδικούς/Εκπαιδευτικούς. Αυτό θα βοηθήσει την οικογένεια να νιώσει ασφάλεια και να εμπιστευτεί το προσωπικό.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, παρέχει οπτικά βοηθήματα, ώστε να διασφαλιστεί ότι η σειρά των καθημερινών δραστηριοτήτων είναι κατανοητή και προβλέψιμη.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, συμβουλεύει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού πώς να περάσουν τον ελεύθερο χρόνο τους, όπως στο διάλειμμα και στην ώρα του φαγητού τόσο σε εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς χώρους. Τα στηρίζει κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων και παρέχει το κατάλληλο περιβάλλον για δομημένο παιχνίδι και ευκαιρίες για αλληλεπίδραση με τους άλλους.
3	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, κατανοεί πως τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μπορεί να έχουν επιπρόσθετες δυσκολίες (δυσλεξία, δυσαριθμησία και άλλες ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα όρασης και ακοής, δυσπραξία, ΔΕΠ/Υ, ΙΔΨ, δυσκολίες στην επικοινωνία και κατανόηση, Σύνδρομο Tourette κ.α.). Το προσωπικό γνωρίζει πού μπορεί να απευθυνθεί για να ζητήσει υποστήριξη και καθοδήγηση.	Στο πλαίσιο, στο οποίο εργάζεστε, υπάρχει ένα πρόσωπο αναφοράς που ανήκει στο Εκπαιδευτικό Προσωπικό ή κάποιος Ειδικός, ο οποίος γνωρίζει τον αυτισμό αλλά και τα συγκεκριμένα παιδιά.	Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, οι δραστηριότητες είναι καλά οργανωμένες, δομημένες και προσχεδιασμένες, ώστε να διασφαλίζεται, όπου αυτό είναι δυνατό, ότι τόσο το παιδί όσο και ο γονέας/φροντιστής έχουν ενημερωθεί εγκαίρως για αλλαγές που προκύπτουν στην οικεία ρουτίνα, με τρόπο κατανοητό και βοηθητικό για το παιδί στο φάσμα του αυτισμού και την οικογένειά του.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, διαθέτει ποικιλία μέσων (οπτικά, ακουστικά, απτικά) για να βοηθήσει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να κατανοήσουν το περιβάλλον.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

	Κατανοώντας το Παιδί Το πλαίσιο σας:	Επενδύοντας στις σχέσεις Το πλαίσιο σας:	Εκπαιδευτικές Πρακτικές Το πλαίσιο σας:	Διαμόρφωση υποστηρικτικού περιβάλλοντος Το πλαίσιο σας:
4	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, αναγνωρίζει την ευαλωτότητα που εμφανίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού απέναντι στο άγχος και την κατάθλιψη και τα προστατεύει αναγνωρίζοντας εγκαίρως και προλαμβάνοντας τις ανάγκες τους.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, γνωρίζει πού μπορεί να παραπέμψει για διάγνωση ένα παιδί που μπορεί να ανήκει στο φάσμα του αυτισμού.	Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, παρέχεται ισότιμη πρόσβαση των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού σε δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένου του διευρυσμένου προγράμματος σπουδών και των εξαιρέσεων/παροχών σε εξετάσεις, όπου κρίνεται κατάλληλο.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, χρησιμοποιεί κατευθυντήριες γραμμές που ενθαρρύνουν το προσωπικό να διατηρήσει μια ήρεμη, ενσυναισθητική προσέγγιση, και να δώσει στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού τον χρόνο να επεξεργαστούν και να ανταποκριθούν σε οδηγίες.
5	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, θεωρεί σημαντική τη γνώση του αυτισμού, αναγνωρίζοντας ότι αποτελεί τη βάση για την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς αλλά και της επίδοσης του παιδιού.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, διατηρεί επικοινωνία με άλλους φορείς και είναι «ανοιχτό» στο να μοιραστεί τις γνώσεις του με άλλους επαγγελματίες.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, φροντίζει για την εκπαίδευση του προσωπικού στη χρήση ποικίλων στρατηγικών επικοινωνίας, ώστε να διασφαλίζεται η αμφίδρομη επικοινωνία.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, έχει σαφώς καθορισμένους, εξοπλισμένους και ασφαλείς χώρους για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.
6	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, αναγνωρίζει ότι παρεμβάσεις για τα προβλήματα συμπεριφοράς που κάνουν χρήση σωματικού περιορισμού κινήσεων, καθήλωση ή κατά μέτωπο αντιμετώπιση δυσκολεύουν ακόμη περισσότερο τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Το προσωπικό είναι ενήμερο γι' αυτό και γνωρίζει τους κατάλληλους τρόπους.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, γνωρίζει πώς να έρθει σε επαφή με φορείς ψυχικής υγείας, κοινωνικές υπηρεσίες, εθελοντές αλλά και ιδιωτικούς φορείς και να συνεργαστεί αποτελεσματικά μαζί τους.	Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, συλλέγονται και επικαιροποιούνται τα αρχεία δεδομένων των παιδιών, στα οποία αναγράφεται η πρόοδος στον κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα και στον τομέα της επικοινωνίας και της αυτονομίας (σε συνεργασία με τους γονείς/φροντιστές του παιδιού).	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, λαμβάνει υπόψη την επίδραση εξωτερικών περιβαλλοντικών παραγόντων, όταν χρειάζεται να ερμηνεύσει μία συμπεριφορά του παιδιού, η οποία προβληματίζει το προσωπικό.
7	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, διδάσκει και υποστηρίζει τα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού, ώστε να αναπτύξουν και να χρησιμοποιήσουν έναν αποτελεσματικό τρόπο επικοινωνίας.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προσφέρει εκπαίδευση για τον αυτισμό σε διαφορετικά επίπεδα για όλο το διδακτικό και βοηθητικό προσωπικό (οδηγούς, συνοδούς κ.α.) και διαθέτει σύστημα, όπου ενημερώνει το προσωπικό για τις ανάγκες των παιδιών με αυτισμό καθώς και για τους φορείς, όπου μπορούν να βρουν περισσότερες πληροφορίες και υποστήριξη.	Στο πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, αξιολογείται η διαδικασία και η ποιότητα της εμπειρίας της μάθησης (όχι μόνο το αποτέλεσμά τους βαθμολογικά) από την οπτική γωνία του παιδιού στο φάσμα του αυτισμού και λαμβάνονται υπόψη οι απαιτήσεις της ομαδικής δουλειάς και η δυσκολία που μπορεί να προκύπτει ως αποτέλεσμα.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, ελέγχει ανά τακτά χρονικά διαστήματα το επίπεδο γνώσεων και δεξιοτήτων του προσωπικού σχετικά με τον αυτισμό.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

	Κατανοώντας το Παιδί Το πλαίσιο σας:	Επενδύοντας στις σχέσεις Το πλαίσιο σας:	Εκπαιδευτικές Πρακτικές Το πλαίσιο σας:	Διαμόρφωση υποστηρικτικού περιβάλλοντος Το πλαίσιο σας:
8	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προσφέρει δυνατότητες στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να έρθουν σε επαφή με άλλα άτομα που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού για να μοιραστούν ενδιαφέροντα και εμπειρίες.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, ενθαρρύνει γονείς αλλά και άλλα άτομα στο φάσμα του αυτισμού να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις, όπου μπορούν να μοιραστούν γνώσεις και εμπειρίες.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, επιδεικνύει ευελιξία όσον αφορά στην προσαρμογή δραστηριοτήτων, μαθημάτων, σχολικού προγράμματος, όπου κρίνεται απαραίτητο για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προετοιμάζει το παιδί στο φάσμα του αυτισμού κατάλληλα και έγκαιρα για τις επικείμενες μεταβάσεις και κρατά ενημέρους τόσο το προσωπικό όσο και τους γονείς του παιδιού.
9	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, κατανοεί τις αλλαγές που προκύπτουν από την μετάβαση στην εφηβεία (συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικότητας) και υποστηρίζει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού διαθέτοντας μία προοπτική δια βίου εκπαίδευσης, ως την ενηλικίωση.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προσφέρει ευκαιρίες και υποστήριξη στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, ώστε να αναπτύξουν σχέσεις με συνομηλικούς στον βαθμό που αρμόζει στις ανάγκες τους.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, εμπλέκει τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού (όπου αυτό είναι εφικτό) στη διαμόρφωση των μακροπρόθεσμων στόχων τους και το προσωπικό διατηρεί μία θετική και φιλόδοξη στάση απέναντί τους.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να διαμορφώσουν τους μακροπρόθεσμους στόχους τους. Όλο το προσωπικό έχει υψηλές προσδοκίες/φιλοδοξίες γι' αυτά τα παιδιά.
10	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, προσφέρει καθοδήγηση και συμβουλευτική στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού τόσο για θέματα που αφορούν την εκπαιδευτική διαδικασία όσο και για θέματα που αφορούν τη ζωή τους στο σχολείο, γενικότερα.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, διαθέτει συγκεκριμένους κανόνες για το τι είναι αποδεκτό και τι αναμένεται από τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Οι κανόνες αυτοί εφαρμόζονται με συνέπεια (με εξαίρεση τις περιπτώσεις παιδιών για τις οποίες κρίνεται πως αυτό θα επιτείνει το στρες που βιώνουν).	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε, παρέχει ευκαιρίες στα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να εξασκήσουν και να αξιοποιήσουν τις γνώσεις και τις δεξιότητές τους σε ποικιλία συνθηκών, καθώς και να αναπτύξουν ευελιξία εφαρμόζοντας προσχεδιασμένες αλλαγές στη ρουτίνα τους και εφαρμόζοντας τεχνικές επίλυσης προβλημάτων.	Το πλαίσιο στο οποίο εργάζεστε δημιουργεί χρόνο για το προσωπικό, ώστε να μπορεί να σκεφτεί, να συζητήσει και να αξιολογήσει την πρακτική του σε σχέση με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, όπως επίσης και το σκεπτικό που διαμορφώνει την πρακτική, ώστε να δημιουργηθεί ομοφωνία και συνοχή της πρακτικής σε όλο το πλαίσιο.

Ποιος είναι ο σκοπός των Προτύπων Καλής Πρακτικής;

Λαμβάνοντας υπόψη τον αυξανόμενο αριθμό των παιδιών που λαμβάνουν τη διάγνωση του αυτισμού σήμερα, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης όλων των επαγγελματιών που εργάζονται τόσο σε σχολεία όσο και σε άλλα πλαίσια (ιδιωτικά κέντρα, κέντρα αξιολόγησης και αποκατάστασης) σχετικά με τον αυτισμό και τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών αυτών.

Στόχος του προγράμματος: «Πρωθώντας την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό: Ενίσχυση της κατανόησης, των γνώσεων και των δεξιοτήτων εκπαιδευτικών και άλλων επαγγελματιών σε Αγγλία, Ελλάδα και Ιταλία», είναι η προώθηση της καλής πρακτικής, της ισότιμης μεταχείρισης και της σχολικής ένταξης των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την ενίσχυση των δεξιοτήτων, των γνώσεων και της κατανόησης των Εκπαιδευτικών και του λοιπού προσωπικού του σχολείου, που εργάζονται στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση, όπως επίσης και των Επαγγελματιών που εργάζονται σε άλλους φορείς ή ιδιωτικά κέντρα που ασχολούνται με παιδιά στο φάσμα του αυτισμού.

Μέσα στο έτος 2016, στο πλαίσιο του προγράμματος «Πρωθώντας την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό» έχουν εκπαιδευτεί πάνω από 1.000 Εκπαιδευτικοί και Επαγγελματίες Ψυχικής Υγείας, σε πάνω από 10 Περιφέρειες, και αυξάνεται ολοένα ο αριθμός των πιστοποιημένων εκπαιδευτών.

Το πρόγραμμα: «Πρωθώντας την Καλή Πρακτική στον Αυτισμό», βασίζεται στο έργο του βρετανικού Φορέα «Autism Education Trust» με επικεφαλής την Δρ Karen Guldberg, διευθύντρια του Κέντρου Εκπαίδευσης και Έρευνας στον Αυτισμό (ACER) του Πανεπιστημίου Birmingham. Οι φορείς οι οποίοι συνεργάστηκαν για την υλοποίηση του προγράμματος αυτού, περιλαμβάνουν πέρα από το Πανεπιστήμιο του Birmingham και το Κέντρο Εκπαίδευσης και Έρευνας στον Αυτισμό (ACER), τον φορέα Autism Education Trust, την ψηφιακή εταιρεία Genium Creatives, το Πανεπιστήμιο Cattolica del Sacro Cuore και την περιφερειακή σχολική μονάδα της Λομβαρδίας (Ufficio Scolastico Regionale per la Lombardia), όπως επίσης και το «Ίδρυμα Αικατερίνης Λασκαρίδη».

Τα Πρότυπα θα παρέχουν στις σχολικές ή θεραπευτικές μονάδες ένα μέσο για την ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης και του προβληματισμού ως προς την υπάρχουσα πρόνοια και ως προς το τι τελικά λειτουργεί καλά για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Η ολοκλήρωση των Προτύπων θα δώσει τη δυνατότητα στα σχολεία/πλαίσια να εντοπίσουν και να εξαλείψουν πιθανά εμπόδια στη μάθηση, ώστε τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να κάνουν αξιόλογη πρόοδο. Ίδανικά, τα Πρότυπα θα πρέπει να επανεξετάζονται σε τακτική βάση κατά τη διάρκεια του χρόνου για να παρέχουν στοιχεία που θα αποδεικνύουν ότι η πρακτική αναπτύσσεται και βελτιώνεται.

Πιο συγκεκριμένα, τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής μπορεί να συνεισφέρουν στις υπάρχουσες διαδικασίες (αυτο)αξιολόγησης του εκάστοτε σχολείου/πλαισίου με το:

- να καθορίσουν τις ανάγκες κατάρτισης του προσωπικού.
- να τροφοδοτήσουν το σχέδιο βελτίωσης του σχολείου/πλαισίου.
- να εξετάσουν τις περιβαλλοντικές προσαρμογές ή νέες τροποποιήσεις.
- να οικοδομήσουν ισχυρές συνεργασίες με γονείς/κηδεμόνες.
- να χρησιμοποιηθούν σε συνεννόηση με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού και τους γονείς/κηδεμόνες τους για να εξασφαλίσουν ότι υπάρχει καλή επικοινωνία και αποτελεσματική πρόνοια.

Εν τέλει, αυτά τα Πρότυπα θα ωφελήσουν τα ίδια τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, μέσω της βελτίωσης της παρεχόμενης υποστήριξης και της κάλυψης των ατομικών αναγκών τους.

Τα Πρότυπα αυτά θα πρέπει να χρησιμοποιούνται παράλληλα με τις Κατευθυντήριες Οδηγίες που περιγράφουν τη γνώση, την κατανόηση και τις δεξιότητες που χρειάζεται το προσωπικό, το οποίο εργάζεται σε σχολεία και σε άλλα εκπαιδευτικά/θεραπευτικά πλαίσια, ώστε να συνεργαστεί αποτελεσματικά με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Τα Πρότυπα, ως εκ τούτου δεν προορίζονται για την κάλυψη των ατομικών ικανοτήτων του προσωπικού, αλλά αντί αυτού επικεντρώνονται στην συνολική υποστήριξη και πρακτική στα σχολεία και σε άλλα εκπαιδευτικά/θεραπευτικά πλαίσια.

Γιατί χρειαζόμαστε τα Πρότυπα Καλής Πρακτικής και τις Κατευθυντήριες Οδηγίες για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού;

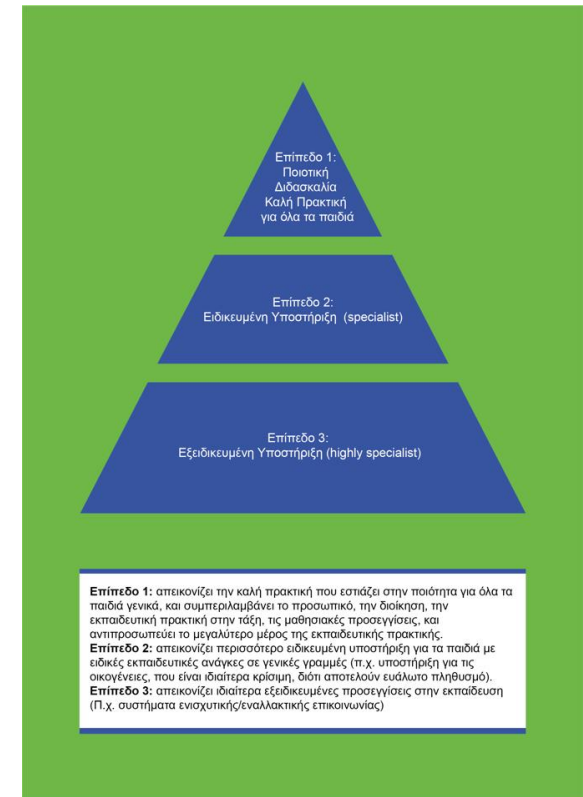
Ο αριθμός των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού που φοιτούν σε όλους τους τύπους των σχολείων και άλλων εκπαιδευτικών/θεραπευτικών πλαισίων αυξάνεται διαρκώς, ως αποτέλεσμα της μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης και της συχνότερης διάγνωσης. Αναφορές από γονείς/κηδεμόνες, παιδιά και επαγγελματίες υποδεικνύουν ότι όλο το προσωπικό θα πρέπει να έχει βασικές γνώσεις και κατανόηση του αυτισμού. Επιπλέον, έρευνες δείχνουν ότι οι καλές πρακτικές για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ) και ιδίως, οι πρακτικές για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μπορούν και πρέπει να βελτιωθούν σημαντικά (DoHealth 2010; Lamb 2009; DfE 2011).

Μια έκθεση από τον οργανισμό AET (Autism Education Trust) σχετικά με τα αποτελέσματα για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού τονίζει την ανάγκη για μεγαλύτερη κατανόηση και ευαισθητοποίηση των διδασκόντων:

«Υπογραμμίστηκε ο αυξημένος κίνδυνος αποκλεισμού από το σχολείο και η ανάγκη για βελτίωση της επικοινωνίας τόσο μεταξύ του διδακτικού προσωπικού όσο και μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονέων/κηδεμόνων. Τα παιδιά, νέοι και ενήλικες στο φάσμα του αυτισμού, αισθάνθηκαν ότι κάποιος από το διδακτικό προσωπικό δεν κατανοούσαν τα προβλήματά τους.» (Wittemeyer et al., 2011, Έκθεση-Αποτελέσματα AET, σ. 10).

Το κλειδί για τη βελτίωση των αποτελεσμάτων για την ομάδα αυτή έγκειται στην εξειδίκευση Διευθυντών σχολείων, Εκπαιδευτικών, Δασκάλων Παράλληλης Στήριξης, καθώς και στην ευαισθητοποίηση όλου του προσωπικού του σχολείου σχετικά με τον αυτισμό.

Το διάγραμμα στα δεξιά προέρχεται από την μελέτη του Autism Education Trust για την Καλή Πρακτική (Charman et al., 2011) και δείχνει μια κλιμακωτή προσέγγιση για τη διδασκαλία παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Το μοντέλο αυτό ορίζει τρία διαφορετικά επίπεδα προσφερόμενης υποστήριξης, ξεκινώντας στο πρώτο επίπεδο από αυτό που θα έπρεπε να είναι σε ισχύ για όλα τα παιδιά, ως μέρος των καθημερινών μαθημάτων/δραστηριοτήτων (π.χ. αποτελεσματική διαφοροποίηση του Προγράμματος Σπουδών). Στο επόμενο επίπεδο, ανήκουν κάποια παιδιά που μπορεί να χρειαστούν πιο ειδικευμένη υποστήριξη (όπως προσεκτική οργάνωση της εργασίας σε μικρή ομάδα ή σε δυάδα) πέρα από την εφαρμογή των αρχών της ποιοτικής διδασκαλίας του πρώτου επιπέδου. Τέλος, το τρίτο επίπεδο υποστήριξης αφορά μια μικρή ομάδα παιδιών που μπορεί να είναι στο φάσμα του αυτισμού, για τα οποία είναι απαραίτητη μια εξατομικευμένη προσέγγιση για ένα μέρος της σχολικής/εκπαιδευτικής ημέρας. Λαμβάνοντας υπόψη το εύρος των ατομικών αναγκών και ικανοτήτων των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού, το μοντέλο των τριών επιπέδων αφορά τόσο τα σχολεία της Γενικής όσο και της Ειδικής Αγωγής.

Τι είναι ο αυτισμός;

Ο αυτισμός είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει μια **νευρολογική διαφοροποίηση στην ανάπτυξη του εγκεφάλου** που επηρεάζει τον τρόπο που ένα παιδί αναπτύσσεται. Τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μπορεί να παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες σε ορισμένους τομείς της ανάπτυξής τους. Οι ιδιαιτερότητες ταξινομούνται σε **τέσσερις τομείς** με τους οποίους χρειάζεται να είναι εξοικειωμένο το προσωπικό των σχολείων και των εκπαιδευτικών/θεραπευτικών πλαισίων, καθώς οι διαφοροποιήσεις μπορεί να επηρεάζουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών.

Οι μαθητές στο φάσμα του αυτισμού μπορεί να διαφοροποιούνται:

Στην αλληλεπίδραση

....και τον τρόπο που έρχονται σε επαφή με τους άλλους, όταν παίζουν και αναπτύσσουν σχέσεις

Στην επεξεργασία πληροφοριών

...στην προσοχή τους, στα ενδιαφέροντά τους και στον τρόπο που μαθαίνουν

Στην επεξεργασία

αισθητηριακών ερεθισμάτων

...και στον τρόπο που προσλαμβάνουν την αισθητηριακή πληροφορία. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την υπέρ ή υπό-ευαισθησία στις 5 αισθήσεις, την ισορροπία και την αίσθηση του σώματός τους

Στην επικοινωνία

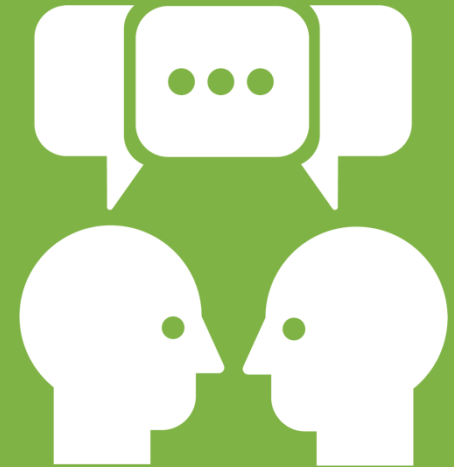
...και τον τρόπο που κατανοούν και χρησιμοποιούν τη γλώσσα

Δεν είναι απαραίτητο ότι κάθε παιδί στο φάσμα του αυτισμού παρουσιάζει ιδιαιτερότητες σε όλους τους τομείς που αναφέρονται. Επίσης οι ιδιαιτερότητες δεν αφορούν αποκλειστικά αδυναμίες, οι διαφοροποιήσεις μπορεί να δυσκολεύουν ορισμένες πλευρές της εκπαίδευσης αλλά μπορεί και να τις ευνοούν. Το προσωπικό των σχολείων και των θεραπευτικών πλαισίων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη ότι τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού πέρα από ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν και ικανότητες και δεξιότητες όπως αυτές των υπολοίπων παιδιών.

Κατανοώντας τον τρόπο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και της συναισθηματικής έκφρασης του προσωπικού και των συνομηλίκων

Τα περισσότερα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού βρίσκουν την κοινωνική αλληλεπίδραση τόσο με τους συνομηλίκους όσο και με τους ενήλικες δύσκολη και κουραστική. Αδυνατούν να κατανοήσουν τα σιωπηρά κοινωνικά μηνύματα και μπορεί να δυσκολεύονται να καταλάβουν ή να συσχετιστούν με το πώς αλλάζουν οι κοινωνικοί κανόνες λόγω πλαισίου ή τι θεωρείται κοινωνικά «κατάλληλο» (δηλαδή, κάτι που είναι κατάλληλο να πουν και να κάνουν σε ορισμένες καταστάσεις είναι ακατάλληλο σε άλλες). Είναι δύσκολο για τα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού να κατανοούν εύκολα και γρήγορα τις συναισθηματικές προθέσεις του προσωπικού και των συνομηλίκων, αλλά θα πρέπει επίσης να θυμόμαστε ότι αυτό μπορεί να είναι και μια «αμφίδρομη» δυσκολία. Οι πράξεις των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού συχνά παρερμηνεύονται ως σκόπιμα προκλητικές ή με απουσία συναισθήματος. Όταν θέλουν να παίξουν με τους συμμαθητές τους ή να συμμετάσχουν σε μια ομαδική δραστηριότητα, τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού μπορεί να χρειάζονται υποστήριξη ή βοήθεια για την πραγματοποίησή της.

Κατανοώντας και χρησιμοποιώντας την επικοινωνία και τη γλώσσα, τόσο λεκτικά όσο και μη λεκτικά

Τα περισσότερα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού ανεξαρτήτως λειτουργικότητας έχουν δυσκολίες στην κατανόηση της γλώσσας των ενηλίκων και των συνομηλίκων. Περίπου το 40% των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού καθυστερούν να μάθουν να μιλούν και κάποια παιδιά αναπτύσσουν ελάχιστη ή καθόλου ομιλία. Είναι πιθανό τα περισσότερα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να χρειαστούν υποστήριξη και στρατηγικές για να μάθουν να επικοινωνούν με το προσωπικό και τους συνομηλίκους τους, ώστε να ικανοποιούνται οι ανάγκες τους. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη χρήση εναλλακτικών μέσων επικοινωνίας (π.χ. αντικείμενα αναφοράς, οπτικά σύμβολα, φωτογραφίες, χειρονομίες, προφορικό λόγο ή συνδυασμό μέσων). Θα πρέπει να θυμόμαστε ότι μια προσέγγιση στην επικοινωνία για ένα παιδί, πρέπει να παραμένει σταθερή σε όλη τη διάρκεια της σχολικής ημέρας.

Οι διαφορές στον τρόπο επεξεργασίας πληροφοριών και στην προσαρμογή σε απρόβλεπτες αλλαγές στην καθημερινότητα

Τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού παρουσιάζουν πολύ περισσότερες δυσκολίες με τις αλλαγές από τους συνομηλίκους τους, καθώς δυσκολεύονται να προβλέψουν την πιθανή έκβαση ή τι απαιτείται να κάνουν στην αλλαγή μιας κατάστασης. Κάποιοι άλλοι μπορεί να αναπτύξουν ειδικά ενδιαφέροντα σε ένα θέμα ή μια δραστηριότητα και αυτό να καταλαμβάνει μεγάλο μέρος της σκέψης και του χρόνου τους. Τα ενδιαφέροντα αυτά μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να βοηθήσουν τα παιδιά στη μετάβαση από τη μία δραστηριότητα στην άλλη.

Τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού έχουν άνισο προφίλ ικανοτήτων, το οποίο μπορεί να διαφοροποιείται ανάλογα με την ηλικία, την προσωπικότητα ή την ύπαρξη άλλων αναπτυξιακών διαφορών ή διαταραχών. Ως εκ τούτου, είναι υψίστης σημασίας να πραγματοποιείται αξιολόγηση κάθε παιδιού για την αποτύπωση μιας συνολικής εικόνας των δυνατοτήτων και των αναγκών του.

Οι διαφορές στον τρόπο επεξεργασίας των αισθητηριακών πληροφοριών

Σε πολλά παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού τα επίπεδα της αισθητηριακής αντίληψης είναι πέρα από το τυπικό εύρος. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να είναι υπό ή υπερ- ευαίσθητα σε συγκεκριμένα αισθητηριακά ερεθίσματα, όπως οπτικά ερεθίσματα, ήχους και μυρωδιές. Μπορεί επίσης εύκολα να νιώσουν αισθητηριακή υπερφόρτωση με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εστιάσουν την προσοχή τους σε αυτό που εκείνη τη στιγμή πρέπει να κάνουν. Αυτό μπορεί να προκαλέσει υψηλά επίπεδα άγχους. Το προσωπικό μπορεί να βοηθήσει σε αυτό, ανακαλύπτοντας τις ιδιαιτερότητες και τις δυσκολίες των παιδιών και δημιουργώντας μια τάξη κι ένα εκπαιδευτικό/θεραπευτικό περιβάλλον πρόσφορο για την διαχείριση αυτών των δυσκολιών, με σκοπό τη μείωση του άγχους.

Γιατί προτείνεται η χρήση του όρου «διαφοροποίηση» αντί για «διαταραχή» ή «αναπηρία» όταν μιλάμε για τον αυτισμό;

Υπάρχει συχνά η εντύπωση ότι τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού θα πρέπει να συμπεριφέρονται και να ζουν, όπως εκείνοι που δεν έχουν αυτισμό. Πολλοί ενήλικες στο φάσμα του αυτισμού διαφοροποιούνται από αυτό και από το γεγονός ότι μεγάλο μέρος της σχετικής με τον αυτισμό βιβλιογραφίας χρησιμοποιεί ιατρικούς όρους, όπως έλλειμμα, διαταραχή και θεραπεία. Υποστηρίζουν ότι οι όροι αυτοί είναι ανακριβείς, στιγματίζουν και βασίζονται σε εσφαλμένη αντίληψη του πώς ορίζει κανείς τι είναι ανθρώπινη φύση και τι είναι φυσιολογικό. Υποστηρίζουν ότι τέτοιες αντιλήψεις μπορούν να δημιουργήσουν πρόβλημα στα παιδιά που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού και αν εσωτερικευθούν μπορεί να οδηγήσουν σε κρίσεις της ατομικής ταυτότητας και της αυτοεκτίμησης. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν και άλλοι που υποστηρίζουν ότι τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού έχουν σοβαρές δυσκολίες και θέλουν γι' αυτό το λόγο να διατηρήσουν τον όρο διαταραχή. Αναγνωρίζοντας αυτή την αντιπαράθεση, σε ένα μεγάλο μέρος της διεθνούς βιβλιογραφίας πλέον χρησιμοποιείται ο όρος «αυτισμός» ή «φάσμα του αυτισμού» χωρίς να γίνεται αναφορά στον όρο διαταραχή ή αναπηρία. Εάν οι ανάγκες τους αναγνωρίζονται και η κατάλληλη υποστήριξή τους είναι δεδομένη, τότε ένας σημαντικός αριθμός παιδιών στο φάσμα του αυτισμού θα βιώσει λίγες σχετικά δυσκολίες στην ενήλικη ζωή. Παρά το γεγονός ότι έχουν εντοπιστεί διαφορετικές υποομάδες (π.χ. σύνδρομο Asperger, υψηλής λειτουργικότητας αυτισμός, «κλασσικός» αυτισμός, άτυπος αυτισμός), η τρέχουσα αντίληψη είναι ότι τέτοιες διακρίσεις δεν είναι εύκολο να γίνουν και αυτές οι υποομάδες έχουν συγχωνευθεί στην κατηγορία του φάσματος του αυτισμού στο αναθεωρημένο διαγνωστικό σύστημα ταξινόμησης DSM V (APA, 2013). Ο όρος «φάσμα του αυτισμού» δημιουργήθηκε από τη Lorna Wing το 1996, η οποία πρότεινε ότι είναι απλούστερο να δηλώνεται ότι όλα τα άτομα που εμφανίζουν δυσκολίες στους τέσσερις τομείς βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού, παρά να προσπαθούν να τους ταξινομήσουν σύμφωνα με άλλες ειδικές ομάδες.

Πόσα παιδιά και νεαρά άτομα είναι στο φάσμα του αυτισμού;

Εκτιμάται ότι περίπου 1 στα 100 παιδιά βρίσκεται στο φάσμα του αυτισμού. Ο αυτισμός είναι δύσκολο να ανιχνευθεί σε ορισμένα παιδιά, ιδιαίτερα στα κορίτσια, με αποτέλεσμα να υπάρχουν παιδιά στο σχολείο ή στο εκάστοτε πλαίσιο που δεν έχουν ακόμα διαγνωστεί. Ωστόσο, ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών δεν εξαρτάται από την ύπαρξη μιας διάγνωσης είτε αυτό είναι αυτισμός είτε μαθησιακές, κοινωνικές και επικοινωνιακές δυσκολίες. Το προσωπικό δεν θα πρέπει να εστιάσει όλες τις προσπάθειές του για «να πάρει μια επίσημη διάγνωση», αφού μπορεί να καλύψει τις ανάγκες του παιδιού και χωρίς αυτή, ανακαλύπτοντας μαζί του ποιες ακριβώς πτυχές της σχολικής ζωής του είναι δύσκολες και το είδος της στήριξης που θα ήθελε, ώστε να επωφεληθεί από αυτό.

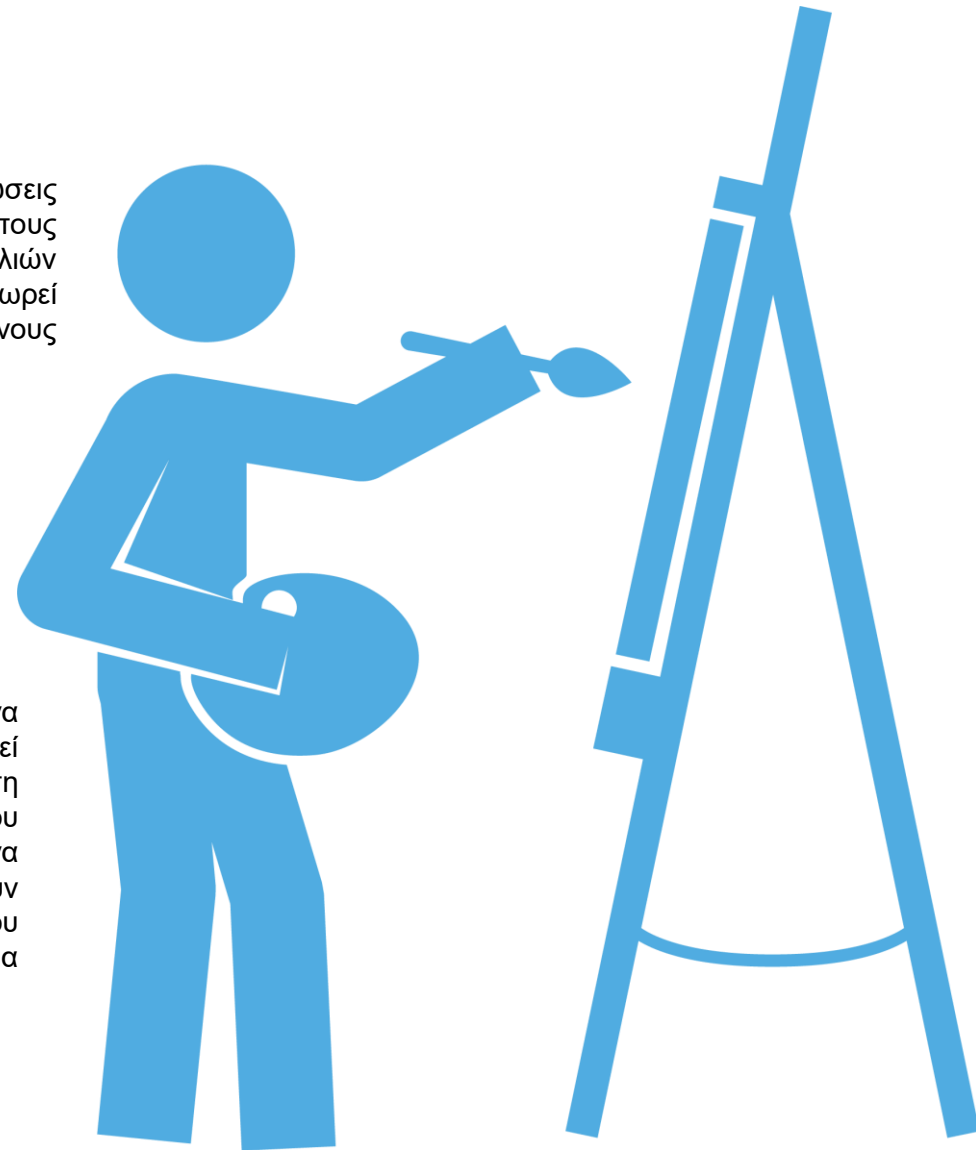

Πόσα παιδιά με αυτισμό έχουν εξαιρετικές ικανότητες ή ταλέντα;

Ένας σημαντικός αριθμός των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού έχουν πολύ καλές γνώσεις και δεξιότητες σε μια συγκεκριμένη περιοχή, σε σχέση με τις δεξιότητές τους στους υπόλοιπους τομείς. Συχνά έχουν ένα πολύ πιο άνισο προφίλ δεξιοτήτων και δυσκολιών συγκριτικά με τα άλλα παιδιά. Για το λόγο αυτό είναι σημαντικό το προσωπικό να μη θεωρεί ότι, επειδή τα παιδιά έχουν μέσο ή άνω του μέσου όρου επίπεδο δεξιοτήτων σε ορισμένους τομείς, ότι δεν θα έχουν προβλήματα στο σχολείο ή σε άλλους τομείς.

Ποιες άλλες δυσκολίες ή διαταραχές συνυπάρχουν συχνά με τον αυτισμό;

Υπολογίζεται ότι μεταξύ 44% - 52% των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού μπορεί να εμφανίζουν μαθησιακού τύπου δυσκολίες (National Autistic Society, 2015). Μπορεί επίσης να συνυπάρχουν δυσκολίες στον ύπνο, περιορισμένη διατροφή και/ή ακανόνιστη κατανάλωση φαγητού ή ποτού, δυσκοιλιότητα και γαστρεντερικά προβλήματα. Περίπου το ένα τρίτο των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού έχουν επίσης επιληψία που μπορεί να είναι δύσκολο να ανιχνευθεί. Όλες αυτές οι πρόσθετες δυσκολίες μπορεί να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ικανότητα του παιδιού να συγκεντρωθεί στα καθήκοντά του και είναι ζωτικής σημασίας όλοι όσοι εμπλέκονται με τον μαθητή να είναι ενήμεροι για τυχόν επιπρόσθετες δυσκολίες όπως οι παραπάνω.

Ο ρόλος του κοινωνικού πλαισίου στον αυτισμό

Αναφορές από ενήλικες και μαθητές στο φάσμα του αυτισμού συχνά δηλώνουν ότι δεν είναι ο αυτισμός που τους δημιουργεί δυσκολίες, αλλά οι προσδοκίες και η ανταπόκριση των άλλων ανθρώπων. Ειδικότερα, η προσδοκία να δράσουν, να απαντήσουν και να μάθουν με τον ίδιο τρόπο που μαθαίνουν τα περισσότερα παιδιά τυπικής ανάπτυξης.

Δουλεύοντας με παιδιά στο φάσμα του αυτισμού είναι επιτακτική η ανάγκη να κατανοήσουμε ότι αυτά τα παιδιά έχουν ένα διαφορετικό τρόπο επεξεργασίας των πληροφοριών και συνεπώς, διαφορετικές αντιλήψεις και κοινωνικές προσδοκίες από τους νευροτυπικούς συνομηλίκους τους.

Αυτή η δυσκολία στην αμοιβαία κατανόηση σε συνδυασμό με τις δυνάμει αισθητηριακές ευαισθησίες μπορούν να κάνουν το εκπαιδευτικό/θεραπευτικό πλαίσιο ένα ιδιαίτερα δύσκολο περιβάλλον για τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Επομένως, είναι ζωτικής σημασίας το προσωπικό να βελτιώσει το επίπεδο κατανόησης αυτών των διαφορών, να κάνει προσαρμογές στο δικό του τρόπο αλληλεπίδρασης και στις προσδοκίες του και να τροποποιήσει τον τρόπο που υλοποιεί το Πρόγραμμα Σπουδών σε αυτά τα παιδιά. Καθώς η γνώση και η κατανόηση του αυτισμού και η υποστήριξη των παιδιών στο φάσμα του αυτισμού συνεχίζει να αλλάζει και να αναπτύσσεται, είναι σημαντικό για τους επαγγελματίες να ενημερώνονται για τις εξελίξεις στον τομέα αυτό. Από την υπάρχουσα γνώση μας σχετικά με τον αυτισμό, ωστόσο, το πλαίσιο αυτό δίνει προτεραιότητα στα ακόλουθα βασικά σημεία:

Η σύγχρονη κατανόηση του αυτισμού:

- 1** Ο αυτισμός μπορεί να περιγραφεί ως μια διαφορά στον τρόπο που ο εγκέφαλος επεξεργάζεται τις πληροφορίες. Πρέπει να υπενθυμίσουμε, ωστόσο, ότι πολλές από τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού οφείλονται σε κοινωνικά περιβάλλοντα που δεν είναι ευνοϊκά για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους (βλ. την ενότητα «Διαμόρφωση υποστηρικτικού περιβάλλοντος» στα Πρότυπα Καλής Πρακτικής).
- 2** Ως αποτέλεσμα, ενήλικες και παιδιά στο φάσμα του αυτισμού έχουν μια διαφορετική οπτική και διαφορετικές ικανότητες από τα τυπικώς αναπτυσσόμενα άτομα της ίδιας ηλικίας. Αυτό μπορεί να φέρει πλεονεκτήματα αλλά και σημαντικές προκλήσεις στο μαθησιακό περιβάλλον.
- 3** Οι κύριοι τομείς της διαφοροποίησής τους είναι οι καθημερινές αισθητηριακές εμπειρίες, η χρήση της προσοχής και το πώς το ενδιαφέρον μπορεί να κυμαίνεται από μια μικρή αντίδραση μέχρι μια μεγάλη ένταση. Διαφορές στην ικανότητα να προβλέψουν γεγονότα που δεν είναι προϊόντα δικής τους απόφασης, αλλά επιβάλλονται από άλλους, πρέπει να ληφθούν υπόψη όταν δουλεύουμε με τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού. Ενήλικες στο φάσμα του αυτισμού υποστηρίζουν ότι ο στόχος της εκπαίδευσης δεν είναι να αλλάξει «τον τρόπο του είναι τους», ώστε να τους μετατρέψει σε νευροτυπικά άτομα, αλλά να αναγνωρίσει και να εκτιμήσει τις διαφορές τους και να δημιουργήσει ένα περιβάλλον στο οποίο μπορούν να ευδοκιμήσουν.
- 4** Σε αντίθεση με τα παιδιά με εμφανείς σωματικές ή αισθητηριακές δυσκολίες, ο αυτισμός είναι συχνά κρυμμένος. Το προσωπικό κάνει αυθόρμητα προσαρμογές για τους μαθητές που είναι κωφοί ή τυφλοί ή που δεν μπορούν να περπατήσουν, αλλά μπορεί άθελά του να περιμένει από τα παιδιά στο φάσμα του αυτισμού να διαχειριστούν την τάξη, το διάλειμμα κ.α., χωρίς οποιαδήποτε προσαρμογή ή υποστήριξη. Η Donna Williams, μια ενήλικας στο φάσμα του αυτισμού, αναφέρει χαρακτηριστικά πως το να της ζητήσεις να εργαστεί σε μια ομάδα με υψηλές κοινωνικές και αισθητηριακές απαιτήσεις είναι ισοδύναμο με το να ζητά κανείς από ένα χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου να σηκωθεί και να περπατήσει.

Βιβλιογραφία

- American Psychiatric Association (2014). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- Avramidis, E. & Kalyva, E. (2007). The influence of teaching experience and professional development on Greek teachers' attitudes towards inclusion. *European Journal of Special Needs Education*, 22(4), 367–389.
- Avramidis, E., Bayliss, P., & Burden, R. (2000). A survey into mainstream teachers' attitudes towards the inclusion of children with special educational needs in the ordinary school in one local education authority. *Educational Psychology*, 20, 191-121.
- Charman, T., Pickles, A., Simonoff, E., Chandler, S., Loucas, T., & Baird, G. (2011). IQ in children with autism spectrum disorders: Data from the Special Needs and Autism Project (SNAP). *Psychological Medicine*, 41, 619–627. doi: 10.1017/S0033291710000991
- Γενά, Α. (2001). Πρόγραμμα ένταξης παιδιών με αυτισμό στο νηπιαγωγείο και στην πρώτη δημοτικού βάσει κανονιστικών δεδομένων. *Ψυχολογία*, 8(1), 221-248.
- Department for Education (2011). First Report of the independent review of teacher's standards: QTS and core standards. LONDON: DfE. Available at: www.education.gov.uk (assessed 12 December 2016).
- Department of Health (2010). *Equality and Excellence: Liberating the NHS*. DH, London
- Hall, K. (2001). *Asperger Syndrome, the universe and everything*. Jessica Kingsley Publishers.
- Harris, S.L. & Handleman, J.S. (1997). Helping children with autism enter the mainstream. In D.J.Cohen & F.R.Cohen (Eds), *Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders*, (2nd Ed.), 665-675. New York: Wiley.
- Howlin, P., (1999). *Children with Autism and Asperger Syndrome: A Guide for Practitioners and Carers*. Wiley.
- Jordan, R., (2005). Managing autism and Asperger's syndrome in current educational provision, *Developmental Neurorehabilitation*, Vol. 8, No. 2, 104-112.

Kalyva, E., (2010). Special Education: What do Greek Teachers Know about Learning Disabilities, Autism, and Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder? In: J.H. Stone, M. Blouin, (Eds), *International Encyclopedia of Rehabilitation*.

Konstantinidis, E.I., Hitoglou-Antoniadou, M., Luneski, A.P., Bamidis D. & Nikolaiodu, M., (2009). *Using affective avatars and rich multimedia content for education of children with autism*. In: *Proceedings of the 2nd International Conference on Pervasive Technologies Related to Assistive Environments*. Workshop on AHETA: "Assistive Healthcare & Educational Technologies for Special Target Groups", 9-13 June, 2009, Corfu, Greece. ACM International Conference Proceeding Series. ACM , New York, NY, USA .

Lampropoulou, V. & Padeliaou, S. (1995). Inclusive education: The Greek experience. In C. O'Hanlon (Ed.), *Inclusive education in Europe: Critical perspectives*, 49-60. London: David Fulton.

Lawson, W. (2004). *Life behind glass*. Jessica Kingsley Publishers.

Leyser, Y. & Tappendorf, K. (2001). Are attitudes and practices regarding mainstreaming changing? A case of teachers in two rural school districts, *Education*, 121 (4), 751-761.

Mavropoulou, S. (2003). *Analytical Curriculum for pupils with autism*, Ministry of National Education and Religious Affairs, Pedagogical Institute, Department of Special Education.

Mavropoulou, S. & Padeliaou, S. (2000). Greek teachers' perceptions of autism and implications for educational practice. *Autism*, Vol.4(2), 173-183.

Milton, D. (2014). So what exactly are autism interventions intervening with? *Good Autism Practice*, Vol. 15(2): 6-14.

National Autistic Society (2015). What is autism? - autism -Asperger syndrome [online] Autism.org.uk. Available at: <http://www.autism.org.uk/about-autism/autism-and-asperger-syndrome-an-introduction/what-is-autism.aspx> [Accessed 13 Jan. 2015].

N. 1566/1985, *Δομή και λειτουργία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και άλλες διατάξεις*, ΦΕΚ 167, τεύχ. 'Α, 30-9-1985.

N.3699/2008, *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΕΕΑ)*, ΦΕΚ 199, τεύχ. 'Α, 2-10-2008.

- Παντελιάδου, Σ. (1995). Η θέση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στη συνηθισμένη τάξη: μια ερευνητική προσέγγιση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση*, 82-83, 90-96.
- Παντελιάδου, Σ. (2005). Σχολική ένταξη και αρτιμελισμός στην εκπαίδευση. Στο Π. Αγγελίδης (Επιμ.) Συμπεριληπτική εκπαίδευση – Από το περιθώριο στην συμπερίληψη (107-122). Κυπρόεπεια, Λεμεσός.
- Παντελιάδου, Σ. (2007). Πολιτική της αναπηρίας και εκπαιδευτική ένταξη. Στο Σ. Μαυροπούλου (επιμ.), Η κοινωνική ένταξη σε σχολείο και η μετάβαση σε χώρο εργασίας για τα άτομα στο φάσμα του αυτισμού: Θεωρητικά ζητήματα και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις (5-18). ΓΡΑΦΗΜΑ, Θεσσαλονίκη.
- Padeliadu, S. & Lampropoulou, V. (1997). Attitudes of special and regular teachers towards school integration. *European Journal of Special Needs Education*, 12, 173-183.
- Παπανικολάου, Π. (2014). *Έρευνα για την ειδική αγωγή και εκπαίδευση των μαθητών/τριών με αναπηρία στην χώρα μας*. Αθήνα: Action Aid
- Parsons, S., Guldberg, K., Macleod, A., Jones, G., Prunty., A. & Balfe, T. (2011). International review of the evidence on best practice in educational provision for children on the autism spectrum, *European Journal of Special Needs Education*, Volume 26, Issue 1.
- Reddy, G.L. (2008). *Special education teachers: Occupational stress, professional burnout and job satisfaction*. New Delhi: Discovery Publishing House.
- Reed, P. (2016). *Interventions for autism: evidence for educational and clinical practice*. Wiley Blackwell.
- Segall, M.J., & Campbell, J.M. (2012). Factors relating to education professionals' classroom practices for the inclusion of students with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6(3), 1156-1167.
- Stampoltzis, A., Papatreha, V., Polychronopoulou, S. & Mavronas, D. (2012). Developmental, familial and educational characteristics of a sample of children with Autism Spectrum Disorders in Greece, *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6, 1297-1303.
- Στασινός, Δ. (1991). *Η ειδική εκπαίδευση στην Ελλάδα. Αντιλήψεις, θεσμοί και πρακτικές*. Κράτος και ιδιωτική πρωτοβουλία (1906–1989). Αθήνα: Gutenberg.

- Stefa, A. (2001). Practices of inclusion and integration in mainstream schools: A critical approach. *Topics in special education*, 15(1): 70–74.
- Stephenson, J. & Adams, A. (2016). The social communication experience of children with autism in mainstream school. *Good Autism Practice*, 17(2).
- Symeonidou, S. (2009). Trapped in our past: The price we have to pay for our cultural disability inheritance. *International Journal of Inclusive Education*, 13(6): 565-579.
- Syriopoulou-Delli, C.K., Cassimos, D.C., Tripsianis, G.I., & Polychronopoulou, S.A., (2012). Teachers' perceptions regarding the management of children with autism spectrum disorders. *Journal of Autism Dev. Disorder*, 42(5): 755-68.
- Tsakiridou, H & Polyzopoulou, K. (2014) Greek Teachers' Attitudes toward the Inclusion of Students with Special Educational Needs. *American Journal of Educational Research*, 2 (4), 208-218.
- Williams, D. (2006). *Nobody nowhere*. Jessica Kingsley Publishers.
- Wittemeyer, K., Charman, T., Cusak, J., Guldberg, K., Hastings, R., Howlin, P., Macnab, N., Parsons, S., Pellicano, L., Slonims, V. (2011) *Educational provision and outcomes for people on the autism spectrum*. London: Autism Education Trust
- Zoniou-Sideri, A., Karagianni, P., Deropoulou-Derou E., & Spandagou, I. (2005). Paper presented at the Inclusive and Supportive Education Congress (ISEC), Glasgow, 1–4 August. Available online at: http://www.isec2005.org.uk/isec/abstracts/papers_z/zoniou-Sideri_a.shtml (accessed 10 April 2015).
- Zoniou-Sideri, A. & Vlachou, A. (2006). Greek teachers' belief systems about disability and inclusive education. *International Journal of Inclusive Education*, 10(2): 379–39.

